

A Study of Parents' Lived Experience of Remote Education and Learning During the Corona Epidemic: Perspectives, Practices and Necessary Capabilities

Salah Moradian

University of Kurdistan, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Consulting.M.Sc. Student in School in Counseling

Ahmad Amani *

Iran- Kordestan- Sanandaj-University of Kurdistan- Faculty of Humanities and Social Sciences Department of Consulting-Associate Professor

Abstract

The purpose of this study is to investigate the perspectives, practices and capabilities needed in remote education and learning from the parents' views. The present study is a qualitative study with phenomenological method. The statistical population includes all parents who have been involved in remote education with one or more children since the beginning of the Corona virus epidemic. The research tool is semi-structured interviews. Purposeful and criterion-based sampling method were continued due to theoretical saturation, up to 24 interviews. The research results were performed in three stages of descriptive, interpretive and explanatory coding. Findings include three explanatory codes entitled Attitude to distance education and learning, performance of remote education beneficiaries and capabilities and requirements, which were obtained from interpretive and descriptive codes. The results showed that parents have a positive attitude to the development of remote education in corona and even post corona period, but consider its context and facilities inappropriate and incompatible with the different needs of families. They expressed the necessary capabilities and requirements in three general sections: resources, teaching methods and types of skills, and analyzed the performance in this training in sections as school and its factors, family and relevant officials. Analyzing the views of different

* Corresponding Author: a.amani@uok.ac.ir

How to Cite: Moradian, S., Amani, A. (2023). A Study of Parents' Lived Experience of Remote Education and Learning During the Corona Epidemic: Perspectives, Practices and Necessary Capabilities, *Journal of Culture of Counseling and Psychotherapy*, 13(52), 99-130.

groups, especially parents, about remote education will lead to better decisions and actions in the future and in the context of this education.

Keywords: Remote Learning and Teaching, Perspectives, Practices.

بررسی تجربه زیسته والدین در آموزش و یادگیری از راه دور، در دوران همه‌گیری کرونا: دیدگاه‌ها، عملکردها و توانمندی‌های لازم

دانشجوی کارشناسی‌ارشد رشته مشاوره مدرسه، دانشگاه کردستان، کردستان، ایران

صلاح مرادیان

دانشیار گروه مشاوره دانشگاه کردستان، کردستان، ایران

احمد امانی *

چکیده

هدف این پژوهش بررسی دیدگاه‌ها، عملکردها و توانمندی‌های لازم در آموزش و یادگیری از راه دور از دیدگاه والدین است. پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی و با روش پدیدارشناسی است. جامعه آماری شامل کلیه والدینی است که دارای یک فرزند یا بیشتر هستند که از ابتدای همه‌گیری کرونا، در آموزش راه دور درگیر بوده‌اند. ابزار پژوهش مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته است. روش نمونه‌گیری هدفمند و ملاک‌محور و با توجه به اشباع نظری تا ۲۴ مصاحبه ادامه یافت. نتایج پژوهش در سه مرحله کدگذاری توصیفی، تفسیری و تبیینی انجام شد. یافته‌ها شامل سه کد تبیینی با عنوان نگرش به آموزش و یادگیری از راه دور، عملکرد ذینفعان آموزش از راه دور و توانمندی‌ها و نیازمندی‌ها که از کدهای تفسیری و توصیفی به‌دست آمده بود، است. نتایج نشان داد که والدین نگرشی مثبت به گسترش آموزش از راه دور در دوران کرونا و حتی پساکرونا دارند، اما بستر و امکانات آن را نامناسب و ناسازگار با نیازهای مختلف خانواده‌ها می‌دانند. آن‌ها توانمندی‌ها و نیازمندی‌های لازم را در سه بخش کلی منابع، روش‌های آموزشی و انواع مهارت‌ها بیان کردند و عملکردها را در این آموزش، در بخش‌های مدرسه و عوامل آن، خانواده و مسئولین مربوطه مورد تحلیل قرار دادند. تجزیه و تحلیل دیدگاه‌های اقشار مختلف بخصوص والدین درباره آموزش از راه دور، موجب خواهد شد تا تصمیمات بهتری در آینده و در بستر این آموزش انجام شود.

کلیدواژه‌ها: آموزش و یادگیری از راه دور، دیدگاه‌ها، عملکردها

* نویسنده مسئول: a.amani@uok.ac.ir

مقدمه

در ۱۱ مارس ۲۰۲۰، سازمان بهداشت جهانی (WHO^۱) شیوع بیماری کرونا ویروس (کووید-۱۹) را به‌عنوان یک بیماری همه‌گیر اعلام کرد (سازمان بهداشت جهانی، ۲۰۲۰). با توجه به این روند، نهادهای آموزشی در راستای رعایت سیاست‌های آموزشی و بهداشتی مدارس را تعطیل کردند تا به کاهش شیوع این ویروس کمک کرده و اجرای آموزش را به‌صورت غیرحضوری ادامه دهند (واینر^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). کشورهای مختلف برای پیشبرد آموزش در این بحران، سیاست‌های مختلفی را اتخاذ کردند (بانک جهانی^۳، ۲۰۲۰). در ایران نیز، از اقدامات مهم آموزش و پرورش، حرکت به‌سوی آموزش از راه دور از طریق شبکه تلویزیونی آموزش و شبکه اجتماعی دانش‌آموزان (شاد) بود (زینی‌وند و نویدی، ۱۴۰۰).

در تحقیقات، اصطلاحات مختلفی برای توصیف حالت‌های متفاوت یادگیری یا آموزش غیر از نوع حضوری و یا سنتی آن، استفاده شده است (مور^۴ و همکاران، ۲۰۱۱). در این پژوهش، بر روی یادگیری و آموزش از راه دور^۵ تمرکز شده است، چون احتمالاً بیشتر اصطلاحات کاربردی و روش‌های آموزشی غیرحضوری را تحت پوشش قرار می‌دهد. اصطلاح آموزش مجازی (الکترونیکی) به‌عنوان یکی از انواع آموزش از راه دور (بابایی، ۱۳۸۹) در ادبیات مقالات داخلی کاربرد بیشتری دارد، هرچند این اصطلاحات به‌جای هم نیز استفاده می‌شوند. آموزش مجازی به‌طور کلی به آموزشی در محیط یادگیری اشاره دارد که در آن معلم و دانش‌آموز بر اساس زمان یا مکان یا هر دو از هم جدا می‌شوند. محتوای دوره از طریق برنامه‌های کاربردی فناوری اطلاعات، منابع چندرسانه‌ای، اینترنت، ویدئو کنفرانس و غیره منتقل می‌شود (دانگ^۶، ۲۰۲۰). آموزش از راه دور، در

1. World Health Organization
2. Viner, RM; Russell, SJ; Croker, H; Packer, J; Ward, J; Stansfield, C; Mytton, O; Bonell, C; & Booy, R
3. The World Bank
4. Moore, J. L; Dickson-Deane, C; & Galyen, K
5. Distance learning and teaching
6. Dung, D. T. H

طی دهه گذشته رشد سریعی داشته است، زیرا از نظر زمان، مکان و سرعت مطالعه دارای قابلیت انعطاف پذیری بیشتر، دسترسی آسان تر و مؤثرتر به انواع مختلف و وسیع اطلاعات و هزینه مالی پایین تر است (چن^۱، ۲۰۱۰؛ خورانا^۲، ۲۰۱۶).

تعطیلی مدارس و مهدکودک‌ها تأثیر قابل توجهی بر خانواده‌های دارای فرزند داشته است (واینر و همکاران، ۲۰۲۰). با این حال، والدین باید نقش‌ها و مسئولیت‌های جدید و ناآشنایی را به عهده بگیرند، زیرا فرزندانشان در آموزش آنلاین شرکت می‌کنند و در عین حال مسئولیت آموزشی فزاینده‌ای را برای یادگیری فرزندشان تجربه می‌کنند (لثو^۳ و همکاران، ۲۰۱۰). در نتیجه، والدین غالباً با درک نقشی که باید در یادگیری آنلاین فرزندان خود داشته باشند، دست‌وپنجه نرم می‌کنند (بولتون^۴، ۲۰۰۸؛ مورفی و رودریگز-مانزانارس^۵، ۲۰۰۹).

با توجه به تأکید یونسکو^۶ (b۲۰۲۰) مبنی بر این که دانش‌آموزان در شرایط سخت مانند نداشتن حمایت کافی و آموزش واقعی از معلمان خود، در آموزش از راه دور شرکت کرده‌اند؛ بنابراین، اگر جامعه مدرسه و والدین از دانش‌آموزان حمایت کنند، آن‌ها می‌توانند دوره‌های خود را تکمیل کنند (سایمونز^۷ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین آیواری^۸ و همکارانش (۲۰۲۰) در تحقیقات خود تأکید دارند، دانش‌آموزانی که توسط والدین خود در مورد مشکلات فنی حمایت شده‌اند، می‌توانند موفق‌تر باشند.

در طول همه‌گیری کووید-۱۹، مشارکت والدین مبتنی بر خانه متفاوت به نظر می‌رسید، زیرا اکثریت والدین مسئولیت بیشتری را برای یادگیری فرزندان خود بر عهده گرفتند (گاربه^۹ و همکاران، ۲۰۲۰). والدین علاوه بر ایفای نقش معلمی به‌عنوان عامل

-
1. Chen, R. T.H
  2. Khurana, C
  3. Liu, F; Black, E; Algina, J; Cavanaugh, C; & Dawson, K
  4. Boulton, H
  5. Murphy, E; & Rodriguez-Manzanares, M. A
  6. UNESCO
  7. Simons, J; Leverett, S; & Beaumont, K
  8. Iivari, N; Sharma, S; & Ventä-Olkkonen, L
  9. Garbe, A; Ogurlu, U; Logan, N; & Cook, P

اصلی یادگیری فرزندانشان (فانتل - ترشچاک^۱، ۲۰۲۱)، از انتقال فرزندان خود به آموزش از راه دور حمایت کردند، استفاده آن‌ها از فن‌آوری را تسهیل کردند و اطمینان حاصل کردند که فرزندانشان علی‌رغم تعطیلی مدارس به یادگیری ادامه می‌دهند (فانتل - ترشچاک، ۲۰۲۱؛ پانائورا^۲، ۲۰۲۰). از تحقیقات انجام‌شده در محیط یادگیری مدرسه مجازی، قبل از همه‌گیری، یاد می‌گیریم که والدین به‌عنوان مربی یادگیری برای دانش‌آموزان، مقدار قابل‌توجهی از روز خود را در یک فضای آنلاین صرف می‌کنند (هاسلر واتر و لیانگ^۳، ۲۰۱۴). علاوه بر میزان مشارکت، احساسات والدین نیز نسبت به یادگیری از راه دور متفاوت است. بعضی از والدین احساس می‌کنند که بیشتر با کارهای مدرسه فرزندشان ارتباط دارند و برخی فکر می‌کنند این یک بار اضافی است (سلوین^۴ و همکاران، ۲۰۱۱).

تحقیقات طولانی‌مدت نشان داده است که مشارکت والدین در آموزش فرزندانشان به‌طور مثبت بر نتایج تحصیلی و اجتماعی - عاطفی فرزندان تأثیر می‌گذارد (بارجر^۵ و همکاران، ۲۰۱۹؛ بونک^۶ و همکاران، ۲۰۱۸). در مورد آموزش از راه دور نیز، مشارکت و حمایت والدین سهم قابل‌توجهی در موفقیت فراگیران در یک محیط یادگیری مجازی را نشان داده است (فنگ و کوانو^۷، ۲۰۱۱ و لی و فیگوروا^۸، ۲۰۱۹).

درحالی‌که ادبیات نشان می‌دهد که مشارکت والدین یک عامل مهم برای موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان است (صالحی و همکاران، ۱۳۹۸)، مطالعات مربوط به مشارکت والدین در یادگیری کودکان عمدتاً بر تنظیمات مدرسه سنتی متمرکز است (لئو و همکاران، ۲۰۱۰). با توجه به عدم حضور فیزیکی معلمان و زمانی که دانش‌آموزان در طول

-
1. Fontenelle-Tereshchuk, D
  2. Panaoura, R
  3. Hasler Waters, L; & Leong, P
  4. Selwyn, N; Banaji, S; Hadjithoma-Garstka, C; & Clark, W
  5. Barger, M. M; Kim, E. M; Kuncel, N. R; & Pomerantz, E. M
  6. Boonk, L; Gijsselaers, H. J. M; Ritzen, H; & Brand-Gruwel, S
  7. Feng, L; & Cavanaugh, C
  8. Lee, M; & Figueroa, R

یادگیری مجازی با والدین خود می‌گذرانند، مشارکت والدین در فرآیند یادگیری از اهمیت ویژه‌ای برای پیشرفت دانش‌آموزان برخوردار است (لئو و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین توانایی بررسی بیشتر این نقش‌ها به مدارس این امکان را می‌دهد که بهتر، از والدین و مسئولیت‌های متغیر آن‌ها در طول کووید-۱۹ حمایت کنند (کیتون و گیلبرت^۱، ۲۰۲۰).

شیربگی و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیق خود به بررسی کیفی و کمی مشارکت والدین در آموزش فرزندانشان از دیدگاه معلمان و والدین پرداخته و مفاهیمی مانند، مشارکت غیرداوطلبانه و کم والدین، ارتباط کم والدین با معلمان، راهنمایی کم در تکالیف از طرف والدین و علاقه بیشتر مادران به مشارکت در آموزش فرزندان را استخراج نموده‌اند. ادیب و مردان‌اربط (۱۳۹۴) در تحقیق خود از تجارب والدین از مشارکت در امر تحصیل فرزندانشان، نه مضمون اصلی: دلایل اهمیت تحصیل، شرایط و امکانات، روش‌های آموزشی والدین، مشکل آفرینی در زندگی، دلایل مشکلات از دیدگاه والدین، تأثیر مثبت همکاری روی فرزندان، معایب همکاری والدین، راهکارهای والدین برای جلوگیری از مشکلات، پیشنهادها والدین برای افزایش کارایی و اثربخشی مدرسه را استخراج کردند. پورشافعی و باقری مهبیاری (۱۳۹۹) در یک تحلیل کیفی از تجارب والدین درگیر در آموزش کودکان، نشان داده‌اند که والدین نقش‌های گوناگون مانند معلمان بی‌مزد، فراگیران پنهان، حامیان دلواپس، شرکاء نظام آموزشی و منتقدان مبتدی را به خود می‌گیرند. نوروزنژاد قادی و همکاران (۱۳۹۸) در بررسی کیفی خود از مشارکت والدین در امور مدرسه، مضمون‌های برداشت، اهمیت و ضرورت، ساختار، زمینه‌ها، عوامل مؤثر و موانع در زمینه مشارکت را از دیدگاه والدین طبقه‌بندی کرده‌اند. محمدی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیق خود در زمینه آموزش مجازی در دوران پاندمی، آموزش مجازی را از دیدگاه تجارب والدین در دو بخش مزایا و معایب و با مقوله‌های آموزشی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و فنی بررسی کرده‌اند.

---

1. Keaton, W; & Gilbert, A

گاری و همکاران (۲۰۲۰) در یک بررسی کیفی درباره آموزش از راه دور در دوران همه‌گیری کرونا و در کشور آمریکا، تجارب والدین را در چهار بخش، ایجاد تعادل بین مسئولیت‌ها، انگیزه یادگیرنده، دسترسی و نتایج یادگیری طبقه‌بندی کرده‌اند. کویی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیق خود در زمینه یادگیری آنلاین، تجارب و نگرش والدین چینی را در شش مضمون کلی: ناامیدی در مورد تعامل به موقع در دوره‌ها، نگرانی در مورد درک دانش‌آموزان از درس، افزایش بار مسئولیت‌های آزاردهنده بزرگسالان، نگرانی در مورد بینایی کودکان، این ایده که توضیحات معلمان به اندازه کافی دقیق نبوده و نگرانی در مورد کاهش علاقه و توجه دانش‌آموزان به دوره‌های آنلاین، بررسی کرده‌اند. دونگ^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود درباره یادگیری آنلاین در دوران کرونا، باورها و نگرش‌های منفی والدین را به سه دلیل اصلی نسبت می‌دهند: کاستی‌های یادگیری آنلاین، خودتنظیمی ناکافی کودکان خردسال و کمبود وقت و دانش حرفه‌ای آن‌ها در حمایت از یادگیری آنلاین کودکان. بروم^۳ و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی دیدگاه‌ها و تجربیات والدین کشور چک در مورد آموزش در خانه در دوران پاندمی کرونا، به بررسی میزان مشارکت در تکالیف و آموزش فرزندان، آمادگی و سازگاری‌ها و ساعات مشارکت و همچنین مشکلات آن‌ها پرداخته‌اند. لائو و لی^۴ (۲۰۲۰) با بررسی دیدگاه‌های والدین هنگ‌کنگ در مورد یادگیری راه دور در دوران پاندمی کرونا، با موضوعاتی مثل علاقه ناکافی کودکان به یادگیری و محدودیت‌های خانه، تمایل بیشتر والدین به یادگیری آنلاین تعاملی، حمایت بهتر مدارس و دولت از این آموزش و استفاده بیش‌ازحد فرزندان از وسایل الکترونیکی بدون وساطت والدین، روبه‌رو شده‌اند. در تحقیق دیگری در کشور فنلاند، کوسکالا^۵ و همکاران (۲۰۲۰) نگرانی‌های والدین را در موضوعات، یادگیری و رفاه

1. Cui, S. Zhang, C. Wang, S. Zhang, X. Wang, L. Zhang, L. Yuan, Q. Huang, C. Cheng, F. Zhang, K. & Zhou, X

2. Dong, C; Cao, S; & Li, H

3. Brom, C. Lukavský, J. Greger, D. Hannemann, T. Straková, J. and Švařiček, R

4. Lau, E. Y. H; & Lee, K

5. Koskela, T; Pihlainen, K; Piispa-Hakala, S; Vornanen, R; & Hämäläinen, J

فرزندان خود، مدیریت زندگی روزمره و استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات، از دیدگاه آن‌ها نشان داده‌اند.

همان‌طور که کریستنسون و شریدان^۱ (۲۰۰۱) اظهار داشتند «... در مورد خانواده و مدرسه که با هم به‌عنوان شریک واقعی کار می‌کنند، هنوز واقعیت‌های بلاغی بیشتری وجود دارد». از طرفی دیگر، بیشتر بررسی‌های آموزش از راه دور در مقالات داخلی حول محور چالش‌های این آموزش و از دیدگاه گروه‌هایی غیر از والدین صورت گرفته است، اما به‌ندرت به بررسی دیدگاه‌ها، عملکردها و توانمندی‌های لازم این آموزش، با استفاده از تجارب والدین پرداخته شده است. با توجه به این نیازهای مستند، همچنین این واقعیت که مشارکت والدین، مفهوم چندوجهی با طیف گسترده‌ای از باورها، نقش‌ها، الگوهای رفتاری، نگرش‌ها و عملکردهای والدین است (فان و چن^۲، ۲۰۰۱) و نحوه مشارکت آن‌ها در آموزش فرزندشان تحت تأثیر نگرش‌ها، ارزش‌ها، اهداف، انتظارات و باورهای آن‌ها در مورد آموزش است (پوچینی^۳، ۲۰۱۵)، این پژوهش انجام شده است. کامران شیوندی (۱۴۰۰) معتقد است که دوران پاندمی کرونا فرصتی جهت گسترش ساختارهای آموزشی برای استفاده از فن آوری آموزش مجازی در بحران‌های طبیعی، ارائه رویه‌های جدید آموزش و یادگیری با خروج از فرآیند مدرسه‌محوری، شناسایی فقر زیرساختی و نبود یکپارچگی ساختار فن آوری اطلاعات و ارتباطات در بدنه آموزشی کشور است. درمجموع برای پیشبرد بهتر آموزش از راه دور در دوران همه‌گیری و حتی بعد از آن لازم است تمام جوانب این آموزش از دیدگاه ذینفعان آن بخصوص والدین بررسی شود تا بتوان در این فرصت ایجادشده، زیرساخت‌ها و نیازهای این آموزش را شناسایی و خود را برای استفاده بهتر از آن در آینده آماده کنیم. به‌زعم هادجس^۴ و همکاران، (۲۰۲۰) اکنون مهم است که تجربیات خود را ارزیابی کنیم تا برای نیازهای آینده برای انجام آموزش از راه دور آمادگی بهتری داشته باشیم. با توجه به این تفاسیر پژوهش حاضر به بررسی

1. Christenson, S. L.; & Sheridan, S. M

2. Fan, X; & Chen, M

3. Puccioni, J

4. Hodges, C; Moore, S; Lockee, B; Trust, T; & Bond, A

دیدگاه‌های والدین مشارکت‌کننده در آموزش و یادگیری از راه دور پرداخته است.

روش

این پژوهش یک مطالعه کیفی است که به روش پدیدارشناسی انجام شده است. جامعه هدف شامل والدین دو شهر سنندج و کامیاران بودند که فرزندانشان در کلاس‌های آنلاین از سال ۹۸ به بعد، شرکت کرده بوده‌اند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند ملاک محور و با معرفی مدیران مدارس مختلف در سطح شهرها انجام شد. ملاک ورود به مصاحبه پژوهش، داشتن حداقل یک فرزند شرکت‌کننده در کلاس‌های آنلاین در دوران همه‌گیری بود. نمونه پژوهش شامل ۲۴ نفر از والدین جامعه هدف بود. جمع‌آوری داده‌ها با مصاحبه نیمه ساختاریافته و تا رسیدن به اشباع نظری انجام شد. زمان مصاحبه‌ها بین ۴۰ تا ۶۰ دقیقه بود و با رضایت شرکت‌کننده‌ها مصاحبه ضبط و روی کاغذ آورده شد. سپس فایل مصاحبه‌ها وارد نرم‌افزار (MAXQDA-2018)، جهت تجزیه و تحلیل بهتر داده‌ها، شد.

سؤالات مصاحبه از دو بخش جمعیت‌شناختی و سؤالات باز پاسخ تشکیل شده بود. سؤالات بعد از طراحی، توسط چند نفر از اساتید روان‌شناسی و مشاوره دانشگاه کردستان که در زمینه پژوهش حاضر تخصص داشتند، موردبررسی قرار گرفت و سپس بعد از اصلاحات، در مصاحبه‌ها مورداستفاده قرار گرفت.

اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان در جدول زیر آمده است.

جدول ۱. اطلاعات بیوگرافی مشارکت‌کنندگان

کد فرد	جنس	سن	شغل	تحصیلات	تعداد فرزند	سن و مقطع تحصیلی فرزند محصل	نوع مدرسه	درآمد ماهیانه خانوار	شبکه ارتباطی مورداستفاده
۱	مرد	۴۰	دبیر	دکترا	۲	دختر- ۱۲ سال- ششم ابتدایی	دولتی	۶ میلیون	شاد- واتساپ- شبکه آموزش
۲	زن	۳۴	مربی	لیسانس	۲	دختر- ۷ سال- اول ابتدایی	دولتی	۶ میلیون	شاد- واتساپ- شبکه آموزش

کد فرد	جنس	سن	شغل	تحصیلات	تعداد فرزند	سن و مقطع تحصیلی فرزند محصل	نوع مدرسه	درآمد ماهیانه خانوار	شبکه ارتباطی مورد استفاده
۳	مرد	۳۹	مشاور	لیسانس	۱	دختر- ۷ سال - اول ابتدایی	خصوصی	۱۰ میلیون	واتساپ
۴	زن	۳۶	خانه‌دار	لیسانس	۲	دختر- ۷ سال - اول ابتدایی	دولتی	۴ میلیون	شاد - شبکه آموزش
۵	مرد	۴۲	معلم	لیسانس	۱	پسر- ۱۱ سال - چهارم ابتدایی	دولتی	۱۵ میلیون	شاد
۶	زن	۳۶	آزاد	لیسانس	۳	پسر- ۱۵ سال - اول متوسطه دوم پسر- ۱۳ سال - دوم متوسطه اول پسر- ۱۰ سال - چهارم ابتدایی	تیزهوشان تیزهوشان خصوصی	۱۲ میلیون	شاد
۷	زن	۴۰	مربی	لیسانس	۲	پسر - ۹ سال - سوم ابتدایی دختر- ۱۴ سال - دوم متوسطه اول	دولتی دولتی	۱۶ میلیون	شاد- برنامه بیگ بلو باتن- شبکه آموزش
۸	زن	۴۱	کارمند	لیسانس	۲	دختر- ۱۲ سال - ششم ابتدایی دختر- ۱۲ سال - ششم ابتدایی	دولتی شاهد دولتی شاهد	۱۵ میلیون	شاد- برنامه اسکای روم- شبکه آموزش
۹	مرد	۴۹	کارمند	لیسانس	۱	دختر- ۸ سال - دوم ابتدایی	دولتی شاهد	۸ میلیون	شاد-واتساپ- شبکه آموزش
۱۰	زن	۴۲	مربی	لیسانس	۲	دختر- ۸ سال - دوم ابتدایی دختر- ۱۴ سال - دوم متوسطه اول	دولتی شاهد دولتی شاهد	۱۲ میلیون	شاد - واتساپ
۱۱	زن	۳۶	خانه‌دار	دیپلم	۱	دختر- ۱۰ سال - چهارم ابتدایی	دولتی شاهد	۱۰ میلیون	شاد

کد فرد	جنس	سن	شغل	تحصیلات	تعداد فرزند	سن و مقطع تحصیلی فرزند محصل	نوع مدرسه	درآمد ماهیانه خانوار	شبکه ارتباطی مورد استفاده
۱۲	زن	۳۴	خانه‌دار	سیکل	۲	پسر-۷ سال - اول ابتدایی دختر-۱۲ سال - اول متوسطه اول	دولتی شاهد نمونه دولتی	۴ میلیون	شاد
۱۳	زن	۳۵	معلم	لیسانس	۲	دختر-۱۰ سال - چهارم ابتدایی	دولتی	۸ میلیون	شاد- شبکه آموزش
۱۴	مرد	۴۰	نظامی	دیپلم	۱	دختر-۱۱ سال -پنجم ابتدایی	دولتی هیئت امنایی	۱۰ میلیون	شاد- واتساپ - تلگرام - شبکه آموزش
۱۵	زن	۳۶	معلم	لیسانس	۲	دختر-۱۱ سال - پنجم ابتدایی دختر-۱۱ سال - پنجم ابتدایی	دولتی دولتی	۱۷ میلیون	شاد- واتساپ - شبکه آموزش
۱۶	زن	۴۲	آزاد	لیسانس	۳	دختر-۱۱ سال - پنجم ابتدایی پسر-۱۱ سال - پنجم ابتدایی	دولتی دولتی	۷ میلیون	شاد- واتساپ - شبکه آموزش
۱۷	زن	۳۸	آزاد	ابتدایی	۲	دختر-۱۱ سال - پنجم ابتدایی	دولتی	۳ میلیون	شاد- واتساپ
۱۸	زن	۳۷	مربی	دیپلم	۳	دختر-۱۱ سال - پنجم ابتدایی پسر-۹ سال - سوم ابتدایی	دولتی دولتی	۳ میلیون	شاد- واتساپ
۱۹	زن	۴۰	خانه‌دار	لیسانس	۲	پسر-۱۲ سال - ششم ابتدایی پسر-۱۲ سال - ششم ابتدایی	خصوصی خصوصی	۲۰ میلیون	برنامه نورو - تلگرام
۲۰	زن	۳۸	معلم	لیسانس	۲	دختر-۸ سال -	دولتی	۱۰ میلیون	شاد- واتساپ -

کد فرد	جنس	سن	شغل	تحصیلات	تعداد فرزند	سن و مقطع تحصیلی فرزند محصل	نوع مدرسه	درآمد ماهیانه خانوار	شبکه ارتباطی مورد استفاده
						دوم ابتدایی	شاهد		تلگرام
۲۱	زن	۳۳	خانه‌دار	سیکل	۱	دختر- ۷ سال - اول ابتدایی	دولتی شاهد	۳ میلیون	شاد- واتس آپ - شبکه آموزش
۲۲	زن	۳۹	خانه‌دار	دیپلم	۲	دختر- ۱۰ سال - چهارم ابتدایی پسر- ۸ سال - دوم ابتدایی	دولتی شاهد دولتی شاهد	۵ میلیون	شاد- واتساپ
۲۳	زن	۳۴	معلم	لیسانس	۲	پسر- ۶ سال - پیش دبستانی دختر- ۹ سال - سوم ابتدایی	خصوصی خصوصی	۸ میلیون	برنامه نورو- تلگرام- واتساپ
۲۴	زن	۳۸	خانه‌دار	لیسانس	۱	دختر- ۷ سال - اول ابتدایی	دولتی شاهد	۷ میلیون	شاد- تلگرام- واتساپ

داده‌ها با استفاده از روش هفت مرحله‌ای کلایزی^۱ (۱۹۷۳) بررسی شدند:

۱. هر رونوشت باید چند بار خوانده شود تا درک کلی از آن در ارتباط با تمام محتوا به دست آید.
۲. برای هر رونوشت، عبارات قابل توجهی که مربوط به پدیده مورد مطالعه است، استخراج شود، این اظهارات باید در یک برگه جداگانه با ذکر شماره صفحات و خطوط آن‌ها ثبت شود.
۳. معانی هر یک از این عبارات مهم، توضیح داده می‌شود (کدبندی توصیفی).
۴. معانی دسته‌بندی شده باید در دسته‌ها، خوشه‌های مضامین و مضامین اصلی مرتب شوند (کدبندی تفسیری).
۵. یافته‌های مطالعه باید در یک توصیف جامع از پدیده مورد مطالعه جمع‌بندی شود.
۶. ساختار بنیادی پدیده باید تشریح شود (کدبندی تبیینی).
۷. درنهایت، اعتبار یافته‌ها را باید از شرکت‌کنندگان تحقیق جست‌وجو کرد تا

1. Colaizzi, P. F

نتایج توصیفی محقق با تجربیات آن‌ها مقایسه شود.

برای اعتبار بیشتر پژوهش، نتایج کدبندی مصاحبه‌ها توسط چهار نفر از اساتید روان‌شناسی و مشاوره دانشگاه که در زمینه پژوهش کیفی، تخصص داشتند مورد بررسی قرار گرفت، همچنین این نتایج و برداشت‌ها توسط خود مصاحبه‌شوندگان مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها

در پژوهش کنونی، نتایج به‌دست آمده، در سه مرحله کدگذاری توصیفی، کدگذاری تفسیری و کدگذاری تبیینی، از نتایج مصاحبه‌ها به‌دست آمده است. هر کد تبیینی، شامل چند کد تفسیری و هر کد تفسیری، دربرگیرنده چند کد توصیفی است. کدهای توصیفی، توصیف و خلاصه نقل‌قول‌های مستقیم والدین شرکت‌کننده در مصاحبه‌ها می‌باشد. این پژوهش ۷۱ کد توصیفی، ۱۰ کد تفسیری و ۳ کد تبیینی دارد. خلاصه کدبندی‌ها در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۲. خلاصه کدبندی‌ها

کد توصیفی	کد تفسیری (مضمون فرعی)	کد تبیینی (مضمون اصلی)
آموزش از راه دور به‌عنوان مکمل، نقش اصلی در آموزش، نوع نگرش والدین، دیدگاه نسبت به معلمی، مزیت دو آموزش دهنده، شیوه انتقال آموزش معلم، آموزش ترکیبی در دوران شیوع، آینده آموزش از راه دور، احساس نسبت به آموزش	دیدگاه آموزشی	نگرش به آموزش از راه دور
میزان انتظارات والدین از یادگیری، یادگیری سطحی، اعتبار ارزشیابی‌ها، میزان راندمان آموزشی، میزان راندمان در رشد اجتماعی	بازدهی	
استفاده از خدمات مشاوره‌ای، برخورد با احساسات ناخوشایند فرزندان، میزان مشارکت در شبانه‌روز، نظم و اولویت‌بندی خانواده، همکاری والد دیگر، همکاری دوطرفه و مثبت در خانواده، همراهی در کلاس آنلاین و سرکار رفتن، مسئولیت‌شناسی و جدیت فرزند، ادامه آموزش بعد کلاس‌ها، بررسی تکالیف قبل ارسال، مشارکت در تمام آموزش، همراهی در حل تکالیف، مشارکت محدود،	خانواده	عملکرد ذینفعان آموزش از راه دور

کد توصیفی	کد تفسیری (مضمون فرعی)	کد تبیینی (مضمون اصلی)
همراهی در طول کلاس آنلاین، تشکیل گروه‌های همکاری والدین		
جذاب کردن فضای آموزش توسط معلم، تسلط معلم بر آموزش، پیگیری و در دسترس بودن معلم بعد آموزش، وابستگی انگیزه در کلاس به معلم، ضعف مدیریتی در کلاس	معلم	
مدیریت کلاس‌ها، جلسات هماهنگی و آموزشی با والدین، پیگیری و دسترسی مدرسه، دسترسی آنلاین مشاور و مربی بهداشت، مدیریت و اولویت‌بندی دروس، مدیریت هزینه‌ها	مدرسه	
مدیریت و برنامه‌ریزی در اجرای مسئولین، سازگاری نامناسب و کند مسئولین، ضعف نظارت بر مدارس، نظرات نسبت به امکانات و زیرساخت‌ها، عدالت در امکانات آموزشی، ناهمخوانی سیاست‌ها و امکانات	مسئولین	
مهارت‌ها و تجربیات قبلی در آموزش، مدیریت حضور فرزند در کلاس، ارتباط دوسویه با معلم، ابتکارات و روش‌های مناسب آموزشی، علاقه قبلی به تدریس و شرکت در آموزش فرزند	روش‌های آموزشی	
منابع غیر از کتب درسی، شبکه آموزش به‌عنوان منبع، برنامه‌ای با محیط آموزشی بهتر، معلم به‌عنوان تنها منبع مراجعه‌کننده، افراد مطلع و آگاه به‌عنوان منبع	منابع آموزشی	توانمندی‌ها و نیازمندی‌ها
مهارت‌های فرزندان در فن‌آوری، برنامه‌ریزی و وقت‌شناسی، تمرکز و توجه، آموزش استفاده بهینه از گوشی و منابع، میزان آمادگی و سازگاری در بعد دانش و توانایی، مهارت سخنوری	مهارت‌های تحصیلی	
خودکفا بودن فرزندان، اعتماد به نفس، توانایی کار گروهی، قضاوت درست، صداقت، احساس مسئولیت، داشتن حریم خصوصی	مهارت‌های اجتماعی	

مضمون اصلی (کد تبیینی) ۱: نگرش به آموزش از راه دور

در بخش نگرش، به دیدگاه‌های والدین در مورد آموزش از راه دور، به‌عنوان یک روش آموزشی جایگزین آموزش سنتی، نظرات آن‌ها درباره بازدهی این آموزش در زمینه‌های مختلف، احساسات آن‌ها نسبت به این روش و عقاید آن‌ها پرداخته شده است..

مضمون فرعی (کد تفسیری) ۱: دیدگاه آموزشی

والدین در این بخش، تجربیات و عقاید خود را در مورد، نوع نگرش‌ها، نقش اصلی در این آموزش، مکمل بودن این آموزش، شیوه انتقال آموزش معلم و دیدگاه نسبت به معلم و شغل معلمی را ارائه داده‌اند. ده نفر از والدین، این آموزش را به‌عنوان مکمل آموزش حضوری تا یک آموزش کامل و کافی، قبول دارند. همچنین پنج نفر از والدین اعتقاد داشتند که آموزش در دوران پاندمی بهتر بود که ترکیبی از حضوری و از راه دور، انجام می‌شد. ده نفر از والدین نقش اصلی را در آموزش را به خودشان نسبت می‌دادند و بقیه معلم را به‌عنوان نقش اصلی در آموزش فرزندانشان می‌دانستند. بیشتر والدین آموزش خود را در راستای آموزش معلم و هماهنگی با آن تلقی می‌کردند. بیشتر والدین نگرشی مثبت به آن داشتند. بیشتر والدین کار معلمی را سخت و پرفشار می‌دانند و حتی چند نفر اظهار داشتند که تصور منفی آن‌ها نسبت به کار معلمی، تغییر کرده است. همچنین در این بخش والدین نظرات و تجربیات خود را در مورد بودن این روش در آینده آموزشی فرزندانشان و عوامل دخیل در این باور صحبت کرده‌اند و ۲۱ نفر از والدین موافق حضور این آموزش در کنار آموزش حضوری در آینده بودند. همچنین بیشتر آن‌ها، احساسی خوشایند به نقش خود در این آموزش داشتند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«سعی می‌کردم که خودم اول یاد بگیرم و سپس آموزش فرزندانم را بر عهده بگیرم، یعنی مانند یک انتقال‌دهنده آموزش، از معلم به فرزندانم به‌طوری‌که آن‌ها یادگیری بیشتری داشته باشند.»

مضمون فرعی ۲: بازدهی

والدین در این مضمون نظرات خود را از میزان بازدهی آموزش راه دور در بعد تحصیلی و اجتماعی بیان کردند. بعضی از والدین مقدار یادگیری را در این آموزش سطحی و کم می‌دانستند. انتظارات والدین از بازده این آموزش در شروع آن و عقاید آن‌ها درباره اعتبار ارزشیابی‌ها نیز در این بخش، از سوی والدین بررسی شد. به‌جز شش نفر از والدین، بقیه انتظار کمی از بازده این آموزش در بحث پیشرفت درسی فرزندانشان را داشتند و در نهایت

هم اکثر آن‌ها میزان بازده را ضعیف و حتی کمتر از انتظارشان دانستند. به‌جز دو نفر از والدین، بقیه راندمان آموزش را در رشد اجتماعی فرزندشان در حد ضعیفی می‌دانستند. به‌جز سه نفر از والدین بقیه اعتبار ارزشیابی‌ها در آموزش راه دور را پایین دانسته و وابستگی این اعتبار را به صداقت والد و دانش‌آموز نسبت می‌دادند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«ارزشیابی آموزش راه دور، اعتبار کمی داشت، چون والدین دخالت می‌کردند. حتی خود من هم در تکالیف فرزندم دخالت می‌کردم»

مضمون اصلی (کد تبیینی) ۲: عملکرد ذینفعان در آموزش از راه دور
در این مضمون شرح عملکردها و نظرات والدین درباره آن، در چهار گروه خانواده، معلمان، مدرسه و مسئولان بررسی شده است.

مضمون فرعی (کد تفسیری) ۱: خانواده

اکثر والدین مشارکت بیش از سه ساعت را در آموزش فرزندشان، گزارش کردند، حتی نه نفر از والدین به مشارکت در تمام مراحل آموزش، تأکید کردند. ۱۳ نفر از والدین همراهی کامل در طول کلاس آنلاین با فرزندانشان را داشتند. ولی تعداد کمی هم مشارکت محدودی را گزارش کردند. اکثر والدین، نظم و برنامه‌ریزی خانواده و همکاری دوطرفه مثبت در آن را عامل مثبتی در موفقیت آموزش دانستند. به‌جز دو نفر از والدین بقیه همکاری از طرف والد دیگر در آموزش نداشتند. ۱۸ نفر از والدین اذعان داشتند که تکالیف فرزندشان را قبل ارسال بررسی می‌کردند و اکثر آن‌ها در تکالیف به فرزندانشان کمک می‌کردند. آن‌ها درباره برخوردشان با احساسات ناخوشایند فرزندشان ناشی از آموزش آنلاین، صحبت کردند. شش نفر از والدین جدیت و مسئولیت‌شناسی فرزندانشان را در بهبود عملکردها دخیل می‌دانستند. تشکیل گروه‌های همکاری والدین و استفاده از خدمات مشاوره، از دیگر عملکردهای والدین بود. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«بله، کلاً در آموزش فرزندم درگیر بودم. دخترم خودش کلاس‌ها را برگزار می‌کرد و کمکی زیادی از ما نمی‌خواست؛ اما در مورد پسرم کل کلاس آنلاین را با او بودم. تکالیف را نیز بعد از انجام دادنش توسط پسرم بررسی کرده و سپس می‌فرستادیم»

مضمون فرعی ۲: معلم

اکثر والدین تسلط معلم بر کلاسش و پیگیر و در دسترس بودنش را در حد خوبی می‌دانستند و تنها پنج نفر از والدین ضعف مدیریتی کلاس را در معلم گزارش کردند. بعضی از والدین از وابستگی انگیزه در کلاس به معلم صحبت کردند و بعضی هم اذعان داشتند که معلم توانسته کلاس جذابی را با وجود محدودیت ایجاد کند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«یکی از عوامل تسهیل‌کننده، معلمش بود که علاوه بر آموزش به ما در سازگاری با آموزش فرزندمان، به‌عنوان یک مشاور کمک می‌کرد»

مضمون فرعی ۳: مدرسه

والدین اعتقاد داشتند که مدرسه می‌توانست در مدیریت کلاس‌ها، هزینه‌ها و جلسات هماهنگی و آموزش با والدین عملکرد بهتری داشته باشد؛ اما اکثر آن‌ها مدارس را پیگیر و در دسترس می‌دانستند. بعضی از والدین از مدیریت و اولویت‌بندی درس‌ها در آموزش گلایه داشتند. اکثر والدین، عدم دسترسی آنلاین به مشاور و مربی بهداشت را در مدارس گزارش کردند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«یک سری از منابع درسی دانش‌آموزان حذف شده بود مانند هنر و تربیت بدنی. ولی می‌توانستند آن‌ها را نیز با برنامه‌ریزی مناسب آموزش دهند تا بچه‌ها تنوعی در آموزش خود داشته باشند»

مضمون فرعی ۴: مسئولین

ناهمخوانی سیاست‌ها و امکانات، ضعف نظارت بر مدارس، سازگاری نامناسب و کند و

نبود عدالت آموزشی از مواردی بود که والدین در زمینه ضعف عملکرد مسئولین ابراز کردند. بیشتر والدین اعتقاد داشتند که مسئولان می‌توانستند بهتر عمل کنند. حتی بیشتر آن‌ها زیرساخت‌ها و امکانات این آموزش را ناکافی دانستند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«امکانات و زیرساخت‌ها ضعیف بودند و جواب‌گوی جمعیت دانش‌آموزی در مدارس نبود. دست‌خالی مدارس و معلم‌ها را مجبور به آموزش آنلاین کردند و حتی بعدازآن نیز نتوانستند امکانات لازم را به‌صورت مشترک و عمومی فراهم کنند»

مضمون اصلی (کد تبیینی) ۳: توانمندی‌ها و نیازمندی‌ها

در این بخش والدین تجربیات خود را در زمینه آنچه در آموزش راه دور به‌عنوان مهارت، روش و یا منبع لازم در نظر می‌گیرند، بیان شده است. این بخش شامل چهار مضمون فرعی است.

مضمون فرعی (کد تفسیری) ۱: روش‌های آموزشی

والدین در راستای موفقیت‌ها و تجربیات خود در آموزش فرزندشان، ابتکارات، علایق و مهارت‌هایی داشته‌اند که به آن‌ها کمک کرده که عملکرد بهتری در این زمینه داشته باشند. از علاقه به معلمی گرفته تا ابتکاراتی که در آموزش به کار برده‌اند و حتی نوع ارتباطی که با معلم فرزندشان داشته‌اند. مثلاً کل والدین (به‌جز دو نفر) خبر از ارتباط دوسویه خوب با معلم داشتند و آن را مثبت ارزیابی می‌کردند. حتی بعضی از آن‌ها روش‌های خاصی برای مدیریت فرزند در این فضا داشتند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«در بعضی از قسمت‌های کلاس آنلاین استرس داشت و دوست داشت که من در کنارش باشم اما سعی می‌کردم که به بهانه‌های مختلف او را تنها بزارم تا بتواند خودش کلاس را اداره کند و این تأثیرگذار بود»
«برگه‌های امتحانی را که خودم چاپ کرده بودم و با این عنوان که مربوط

به مدرسه است را با فرزندم کار می‌کردم»

مضمون فرعی ۲: منابع آموزشی

در این مضمون والدین تجربیات خود را از انواع منابعی که استفاده کرده‌اند، در میان می‌گذارند. هشت نفر از والدین از استفاده از انواع منابع درسی به‌غیر از کتاب‌های دانش‌آموزان صحبت کردند. نه نفر از والدین از شبکه آموزش در منابع خود نام بردند. اکثر آن‌ها خواهان برنامه ارتباطی بهتر و با امکانات بیشتر بودند. برخی معلم را تنها منبع مراجعه دانستند و بعضی هم به افراد مطلع به‌عنوان منبع ارجاع، اشاره کردند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«با سی‌دی‌های آموزشی هم با پسرم کار می‌کردم. تمرین‌هایی را برای

دخترم از کتاب‌های کمک‌درسی قرار می‌دادم»

مضمون فرعی ۳: مهارت‌های فردی و تحصیلی

والدین مهارت‌هایی را در زمینه تحصیلی در فرزندان و خودشان در آموزش راه دور، لازم و ضروری می‌دانند. مهارت‌های در زمینه فن‌آوری، تمرکز و توجه لازم در این آموزش، برنامه‌ریزی و وقت‌شناسی و آموزش‌هایی در زمینه استفاده از گوشی و منابع آن را بیان کردند. همچنین از سازگاری‌ها و آمادگی‌های خود در مورد این آموزش صحبت کردند. بیشتر والدین آمادگی و سازگاری خود را چه در بعد دانش و چه در بعد توانایی، در ابتدا کم اما به‌مرورزمان بهتر می‌دیدند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«آمادگی ما در ابتدا کم بود و سردرگمی زیادی داشتیم، اما با آمدن این

سامانه و آموزش آن از طرف مدرسه، سازگاری خوبی پیدا کردیم و مشکلی در

انعطاف‌پذیری و سازگاری بعدی نداشتیم»

مضمون فرعی ۴: مهارت‌های اجتماعی

تعدادی از مهارت‌ها که والدین بیان کردند، وارد دسته‌بندی اجتماعی شد چون مربوط به

رفتار و ارتباط در اجتماع بود. والدین خودکفا بودن فرزندان را در فضای آموزش، اعتمادبه‌نفس، توانایی کار گروهی، توانایی قضاوت درست، صداقت، احساس مسئولیت، داشتن حریم خصوصی و مهارت سخنوری در کلاس را به‌عنوان مهارت‌های اجتماعی لازم در آموزش از راه دور عنوان کردند. چند نمونه از جملات والدین در این مضمون به شرح زیر است:

«یکی از عوامل مهم، اعتمادبه‌نفس است که در ابتدا دخترم با آن مشکل داشت و او را در آموزش از راه دور اذیت می‌کرد»

«باید فرزندان آموزش داده شوند که حریم خصوصی و شخصی را برای

خود داشته باشند و به هرکسی اجازه ندهند که وارد این حریم شود»

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی دیدگاه‌ها، عملکردها و توانمندی‌های لازم در آموزش از راه دور، با بررسی تجارب والدین دارای فرزندان شرکت‌کننده در این نوع آموزش، انجام شد. نتایج سه مرحله کدگذاری، تبیینی، تفسیری و توصیفی است که شامل ۳ کد تبیینی، ۱۰ کد تفسیری و ۷۱ کد توصیفی است. کدهای اصلی یا تبیینی شامل، نگرش به آموزش از راه دور، عملکرد ذینفعان آموزش از راه دور و توانمندی‌ها و نیازمندی‌ها است.

علی‌رغم، نتایج تحقیقات مربوط به جامعه ایران مبنی بر عدم رغبت مشارکت والدین در آموزش فرزندان‌شان (تورانی، ۱۳۸۰؛ رضوی، ۱۳۹۱ و شیربگی و همکاران، ۱۳۹۴) به نظر می‌رسد با شروع همه‌گیری معادلات تا حد زیادی تغییر کرده و والدین میل بیشتری به درگیر شدن در آموزش فرزندان‌شان دارند و این موضوع را می‌توان در نتایج کد تفسیری خانواده، دید. ادیب و مردان‌اربط (۱۳۹۶) معتقدند که دیدگاه والدین امروزی به آینده فرزندان‌شان، متفاوت از گذشته و آن‌ها را نگران، اما مسئول نسبت به آینده فرزندان‌شان ساخته است. حتی برخی از پژوهشگران معتقدند برای استفاده درست و مناسب دانش‌آموزان از فضای مجازی، والدین موظف‌اند، دانش لازم و نگرش مناسب را به فضای

مجازی و تکنولوژی داشته باشند (کونگ^۱، ۲۰۰۸). به نظر می‌رسد می‌توان افزایش آگاهی و شاید تا حدی اطمینان کم به عملکرد مدرسه در این دوران را نیز به این دلایل تغییر دیدگاه اضافه کرد. به نظر می‌رسد والدین نه از روی اجبار و یا بی‌میلی بلکه به‌عنوان یک وظیفه خود را مسئول کمک به آموزش فرزندشان در این دوران می‌دانند و تغییر این دیدگاه‌ها به آموزش و حتی عوامل دخیل در آموزش مانند معلم، در پژوهش کنونی نیز دیده می‌شود. نگرش منفی اکثریت والدین به آموزش از راه دور را می‌توان در نتایج پژوهش دید که با نتایج تحقیق باجرانی^۲ و همکاران (۲۰۲۱) ناهمسو ولی با نتایج تحقیقات دونگ و همکاران (۲۰۲۰) همسو است. با ذهنیت مثبت نسبت به آموزش از راه دور، والدین این فرصت را دارند که فرهنگ یادگیری الکترونیکی را در کنار سایر گروه‌های ذینفع از جمله اعضای خانواده، دانش‌آموزان، معلمان، مدارس، جوامع و بخش‌های دولتی پرورش دهند (باجرانی و همکاران، ۲۰۲۱). از طرف دیگر والدین بیشتر با مکمل بودن آموزش از راه دور در کنار آموزش سنتی موافق بودند که با توجه به نتایج تحقیق آسکتورب و گراهام^۳ (۲۰۰۳) که معتقدند آموزش ترکیبی را با مکمل قراردادن نقاط قوت و ضعف آموزش الکترونیکی و چهره به چهره، موجب بهتر شدن تعامل در محیط‌های آموزشی، انعطاف‌پذیری و اثربخشی بیشتر و کاهش فاصله بین یادگیری و عمل شده و راه‌حلی مناسب برای بالا بردن کیفیت آموزشی است و همچنین نتایج تحقیق رجبی و همکاران (۱۳۹۶) مبنی بر افزایش میزان یادگیری دانش‌آموزان در اجرای برنامه آموزش ترکیبی، می‌توان حق را به آن‌ها داد.

با توجه به نتایج کد تفسیری دیدگاه آموزشی، به نظر می‌رسد شناخت بیشتر والدین از ابعاد شغل معلمان با رابطه بیشتر و عمیق‌تر آن‌ها با معلمان فرزندانشان همراه بوده که با نتایج تحقیق محمدی و همکاران (۱۳۹۹) همسو است. مشاهدات تورنی و کائو^۴ (۲۰۰۹) تأیید می‌کند که نگرش کودکان به آموزش رابطه مثبتی با مشارکت والدین دارد که به

1. Kong, S. C

2. Budhrani, K; Martin, F; Malabanan, O; & Espiritu, J. L

3. Osguthorpe, R. T; & Graham, C. R

4. Turney, K; & Kao, G

روش‌هایی مانند غیبت محدود و نمرات بالا در امتحان دیده می‌شود. در پژوهش کنونی نیز جدیت و تلاش فرزند در قبال مشارکت زیاد والد، این رابطه را تأیید می‌کند.

یادگیری فرآیندی است که در آن متغیرها و عوامل مختلفی با هم در تعامل هستند و شدت و نوع این تعامل‌ها، تغییرات مختلفی را به وجود می‌آورد (ادیب و مردان‌اربط، ۱۳۹۶)؛ اما آنچه این تحقیق نشان می‌دهد یادگیری در آموزش آنلاین از دیدگاه اکثر والدین ضعیف و حتی کمتر از حد انتظاراتشان است که با نتایج تحقیق ادیب و مردان‌اربط (۱۳۹۶) همسو است. ولی با نتایج تحقیق آینلی و آرماتس^۱ (۲۰۰۶) مبنی بهبود عملکرد یادگیری دانش‌آموزان در محیط‌های یادگیری مجازی ناهمسو است. از دیدگاه والدین ماهیت آموزش مجازی طوری است که برای یادگیری، وقت بیشتری را در آموزش می‌طلبد و با توجه به عدم تکرار و تمرین و رفع‌نشدن به موقع اشکالات درسی، کاهش یادگیری دانش‌آموزان را به دنبال دارد (مصیبی‌اردکانی و همکاران، ۱۴۰۰) و نتایج این پژوهش با تأیید این عوامل، می‌تواند دید سهل‌انگارانه و عدم انگیزه فرزندان را به این نتایج اضافه کند. از طرفی دیگر تمایل دانش‌آموزان به تقلب و شرکت والدین در آزمون به جای فرزندانشان، مانع ارزیابی صحیح می‌شود (مصیبی‌اردکانی و همکاران، ۱۴۰۰) و این نتایج در بحث اعتبار ارزشیابی‌های با پژوهش کنونی مشابه است.

به اعتقاد نوروژنژادقادی و همکاران (۱۳۹۸)، والدین و معلمان، مدیران مدارس، مقامات استانی و مقامات ملی، به‌عنوان چهارستون اصلی نظام آموزشی، در اکثر نظام‌های آموزش و پرورش کشورها، بوده و از تصمیمات گرفته‌شده آموزشی متأثر و حتی متقابلاً بر نظام آموزشی تأثیر می‌گذارند. از طرفی دیگر آموزش مجازی زمینه‌ساز دریافت تجارب جدیدی برای ذینفعان آموزش گردید، به‌طوری‌که تمام گروه‌ها و ذینفعان آموزش و پرورش به شکل فعال، نقش خود را ایفا کرده‌اند (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹)؛ بنابراین ما نیز در مضمون عملکردها به بررسی فعالیت‌های این گروه‌ها از دیدگاه والدین در آموزش راه دور، پرداختیم. هاشمیان‌فر و اکبرزاده (۱۳۹۳) افزایش آگاهی را باعث

---

1. Ainley, M. & Armatas, C

تغییر نقش والدین نسبت به گذشته کرده و با توجه به نتایج این پژوهش در بخش عملکرد والدین، افزایش آگاهی و درک والدین از شرایط پیش‌آمده، حتی این همکاری را به‌منزله وظیفه‌ای از نظر والدین، نشان می‌دهد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد مادران بیش از پدران خواستار مسئولیت‌پذیری در فرآیند تحصیل فرزندانشان هستند که با نتایج تحقیق شیربگی و همکاران (۱۳۹۴)، همسو است. عملکرد معلم تابعی از متغیرهای مختلف از جمله، شرایط اجتماعی و اقتصادی، رضایت شغلی آن‌ها، شرایط خانوادگی حاکم بر پرورش کودکان، برنامه درسی و مدیریت مدرسه است (ادیب و مردان‌اربط، ۱۳۹۶) و این قضاوت در مورد عملکرد معلمان را تا حد زیادی تحت تأثیر قرار می‌دهد. ولی به نظر می‌رسد که رضایت کلی از عملکرد معلمان دیده می‌شود که با نتایج مصیبی‌اردکانی و همکاران، (۱۴۰۰) در مورد عملکرد معلمان، ناهمسو است. ایران به‌عنوان یکی از کشورهای در حال توسعه، به علت نبود منابع مالی، تمرکز بیشتر در بخش تولید و بی‌میلی در سرمایه‌گذاری در استقرار نهادهای آموزشی (بابایی، ۱۳۸۹) و همچنین نوظهور بودن آموزش مجازی در آن و نبود آمادگی‌های لازم در نظام آموزشی آن (مصیبی‌اردکانی و همکاران، ۱۴۰۰)، به نظر می‌رسد دارای عملکردی ضعیف در بخش تصمیمات مسئولان و امکانات بوده است که در نتایج پژوهش حاضر نیز این ضعف نمایان است.

با توجه به نتایج کد تفسیری روش‌های آموزشی، والدین به رابطه همکارانه والد - معلم اشاره دارند که با توجه به نتایج پژوهش‌های (هارپز و گرینشتین^۱، ۲۰۲۰؛ گریر و پیرس^۲، ۲۰۲۰ و کویراز^۳، ۲۰۰۸) در مورد اهمیت این رابطه می‌توان تا حد زیادی با آن‌ها هم‌عقیده بود. بابایی (۱۳۸۹) در کتاب خود در زمینه یادگیری الکترونیکی، مهارت‌های لازم برای یادگیرنده در "سیستم یادگیری مبتنی بر وب" را در شش مهارت، زبانی، موضوعی، مطالعه، مدیریت زمان، نوشتاری و فنی رایانه و وب، طبقه‌بندی می‌کند، مهارت‌هایی که والدین در نتایج اشاره کرده‌اند می‌تواند شبیه نتایج بابایی است که این

1. Harpaz, G; & Grinshtain, Y

2. Greer, M. & Pierce, C

3. Quiroz, J. S

آگاهی و شناخت مناسب والدین را از آموزش راه دور می‌رساند. در برنامه درسی طراحی شده برای دانش‌آموزان، یادگیری والدین نیست و هیچ هدفی برای آن، در نظر گرفته نمی‌شود، باین‌حال والدین در کنار فرزندان خود به یادگیری برنامه درسی مشغول‌اند، چراکه بدون یادگیری برنامه درسی، در آموزش فرزندان خود ناتوان‌اند (پورشافعی و باقری مهیاری، ۱۳۹۹) و این تحقیق نشان داد که والدین مجبورند به منابعی خارج از برنامه درسی، مانند افراد مطلع، اینترنت، کتاب‌های کمک‌درسی و آموزش‌های معلمان دیگر، رجوع کنند و شاید وقت آن رسیده که در برنامه درسی آموزش‌های از راه دور یادگیری والدین نیز به‌عنوان هدفی مشخص در نظر گرفته شود.

شرایط این بحران در دوران اخیر بی‌سابقه بوده است. آموزش و پرورش در تلاش است تا به تغییرات ناگهانی در الگوهای تدریس و یادگیری، به‌سرعت و به‌اندازه کافی پاسخ دهد و حمایت و نقش والدین، یکی از موضوعات محوری در این فرآیند است. افزایش اثربخشی و مشارکت همگانی به‌خصوص خانواده، در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، به‌عنوان یکی از اهداف کلان، در پیشبرد و تعالی نظام تعلیم و تربیت، است. ناهمگونی زیادی در بین خانواده‌ها وجود دارد که منعکس‌کننده نیازهای مختلف مدرسه، امکانات مختلف در خانواده‌ها و احتمالاً نظرات متفاوت والدین در مورد تحصیلات است.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که والدین نگرشی مثبت نسبت به گسترش آموزش از راه دور در دوران همه‌گیری و حتی دوران پس‌از آن دارند، اما خواستار بستری مناسب و سازگار با نیازهای خانواده‌ها و دانش‌آموزان در طبقه‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی هستند تا نتایج بهتری در بازده این آموزش گرفته شود. عملکردهای ذینفعان این آموزش را در بخش مدرسه و معلم نسبتاً خوب و در بخش مدیریت و مسئولین ضعیف می‌دانند. آن‌ها توانمندی‌ها و نیازمندی‌های این آموزش را در بخش‌های منابع، روش‌های آموزشی و انواع مهارت‌ها بیان کردند که نشان از درک جامع و تحلیلی آن‌ها، از نیازهای این آموزش است؛ اما باوجود این تفاسیر به نظر می‌رسد تا حد مناسبی توانسته‌اند با این آموزش کنار

بیایند.

این مطالعه به تصمیم‌گیرندگان، مدیران مؤسسات آموزشی و متخصصان بخش آموزشی اطلاعاتی ارائه می‌کند، در مورد اینکه والدین چگونه به آموزش از راه دور نگاه می‌کنند و چگونه استفاده از آن را در آینده به شیوه‌ای متناسب با نیاز دانش‌آموزان بهبود بخشند. این نوع مطالعات باورهای والدین را نسبت به فن‌آوری و آموزش از راه دور تغییر می‌دهد و کمک می‌کند تا نقش والدین در این نوع آموزش به‌وضوح تعریف شود.

در آخر پیشنهاد می‌شود که برنامه‌ها و کارگاه‌هایی در جهت افزایش دانش آموزشی و محتوایی والدین اجرا شود. در برنامه‌ریزی‌های درسی آینده مشارکت والدین به‌عنوان بخشی مهم در نظر گرفته شود و از تمرکز بر محوریت مطلق مدرسه در آموزش کاسته شود. زمینه‌هایی برای تسهیل رابطه والدین با مدارس ایجاد شود. مسئولان آموزش در فضای مجازی را به‌عنوان بخشی مهم در آینده آموزش در نظر گرفته و والدین، دانش‌آموزان و معلمان را در برنامه‌ریزی‌های مدون با آن بیشتر آشنا کنند. در برنامه‌ریزی‌های سالانه مدارس، نظرات والدین نیز دخالت داده شود.

این پژوهش آموزش راه دور را از دیدگاه والدین بررسی کرد، ولی لازم است که از دیدگاه سایر گروه‌های ذینفع دیگر نیز بررسی شود. از طرفی دیگر با توجه به ساختار و تعداد نمونه تعمیم‌پذیری نتایج آن محدود است. همچنین محدودیت‌های کرونا مشکلاتی را در جمع‌آوری نتایج و دسترسی به والدین، به وجود آورد.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارد.

سپاسگزاری

از کلیه شرکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها و مدیران مدارس مربوطه برای همکاری و همچنین از استادان گرامی دانشگاه برای همکاری و مشورت در طراحی سؤالات مصاحبه و بررسی کدبندی‌ها، صمیمانه سپاسگزاریم.

منابع

- ادیب، یوسف؛ مردان‌اربط، فاطمه (۱۳۹۴). تجارب والدین در امر تحصیل فرزندانشان: یک مطالعه کیفی. *مجله علوم تربیتی*، ۲۴(۱)، ۶۹-۹۶.
- بابایی، محمود (۱۳۸۹). *مقدمه‌ای بر یادگیری الکترونیکی (چاپ اول)*. تهران: نشر چاپار.
- پورشافعی، هادی؛ باقری مهبیاری، ندا. (۱۳۹۹). بررسی تجارب والدین درگیر در آموزش کودکان. *مجله پیشرفت‌های نوین در روان‌شناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*، ۲۷، ۵۵-۶۲.
- تورانی، حیدر (۱۳۸۰). *تعلیم و تربیت: مفهوم مشارکت و فرآیند آن در آموزش و پرورش کشور*، رشد معلم. ۱۶۴، ۲۰-۲۱.
- رجبی، حسنعلی؛ زندی، بهمن؛ اکرادی، احسان؛ شاکری، محسن (۱۳۹۶). مطالعه اثر آموزش و تدریس به صورت ترکیبی بر یادگیری دانش‌آموزان، مطالعه موردی رشته‌های فنی و حرفه‌ای. *تدریس پژوهی*، ۵(۲)، ۶۹-۸۱.
- رضوی، عبدالحمید (۱۳۹۱). *شوراهای انجمن اولیا و مربیان: واکاوی یک تجربه بعد از سه سال. خانواده و پژوهش*، سال نهم شماره ۱۴، ۱۲۳-۱۴۸.
- زینی وند نژاد، فرشته؛ نویدی، احد (۱۴۰۰). استفاده از سامانه شاد و تدریس تلویزیونی در دوره شیوع کرونا: «کاستی‌ها» و «چون‌وچراها». *نوآوری‌های آموزشی*، ۲۰(۲)، ۷-۳۴.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). *سند تحول بنیادین آموزش و پرورش*.
- شیربگی، ناصر؛ عزیزی، نعمت‌اله؛ امیری، شیلا (۱۳۹۴). واکاوی مفهوم "مشارکت و مداخله در آموزش فرزندان" از دیدگاه والدین و معلمان. *مجله علوم تربیتی*، ۲۲(۲)، ۲۱-۵۴.
- شیوندی، کامران (۱۴۰۰). *شناسایی تهدیدها و فرصت‌های موجود و پیش‌رو در رویارویی با گسترش پاندمی کروناویروس با تأکید بر سلامت روان. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۲(۴۶)، ۵۳-۸۰.
- صالحی، رضوان؛ عابدی، محمدرضا؛ نیلفروشان، پریسا (۱۳۹۸). *تدوین مدل مفهومی موفقیت تحصیلی: یک مطالعه کیفی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۱۰(۳۸)، ۱-۲۹.
- محمدی، مهدی؛ کشاورزی، فهیمه؛ ناصری جهرمی، رضا؛ ناصری جهرمی، راحیل؛ حسام‌پور، زهرا؛ میرغفاری، فاطمه؛ ابراهیمی، شیما (۱۳۹۹). واکاوی تجارب والدین دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی از چالش‌های آموزش مجازی با شبکه‌های اجتماعی در زمان شیوع

ویروس کرونا. نشریه پژوهش‌های تربیتی، ۷(۴۰)، ۷۴-۱۰۱.

نوروزنژادقادی، محمد؛ سراجی، فرهاد؛ یوسف‌زاده‌چوسری، محمدرضا (۱۳۹۸). ادراک اولیاء و مدیران از مشارکت والدین در امور مدرسه (مطالعه‌ای پدیدارشناسانه). *نظریه و عمل در برنامه درسی*، ۷(۱۴)، ۳۱۹-۳۵۶.

هاشمیان‌فر، سیدعلی؛ اکبرزاده، علیرضا (۱۳۹۳). بررسی و مقایسه مشارکت اجتماعی والدین نوجوانان بزهکار و نوجوانان عادی در امور مدرسه. *جامعه‌شناسی مطالعات جوانان*، ۵(۱۵)، ۱۵۷-۱۸۰.

References

- Ainley, M. & Armatas, C (2006). Motivational perspectives on students' responses to learning in virtual learning environments. In *The international handbook of virtual learning environments*, 365-394. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-3803-7_15
- Barger, M. M; Kim, E. M; Kuncel, N. R; & Pomerantz, E. M (2019). The relation between parents' involvement in children's schooling and children's adjustment: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 145(9), 855-890. <https://doi.apa.org/doi/10.1037/bul0000201>
- Boonk, L; Gijsselaers, H. J. M; Ritzen, H; & Brand-Gruwel, S (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review*, 24, 10-30. <http://dx.doi.org/10.1016/j.edurev.2018.02.001>
- Boulton, H (2008). Managing e-learning: What are the real implications for schools? *The Electronic Journal of e-Learning*, 6(1), 11-18. <https://www.researchgate.net/publication/228977227>
- Brom, C; Lukavský, J; Greger, D; Hannemann, T; Straková, J; & Švaříček, R (2020) Mandatory Home Education During the COVID-19 Lockdown in the Czech Republic: A Rapid Survey of 1st-9th Graders' Parents. *Front, Educ*, 5, 103. <https://doi.org/10.3389/feduc.2020.00103>
- Budhrani, K; Martin, F; Malabanan, O; & Espiritu, J. L (2021). How did parents balance it all? Work-from-home parents' engagement in academic and support roles during remote learning. *Journal of Online Learning Research*, 7(2), 153-184. <https://www.learntechlib.org/primary/p/218909/>
- Chen, R. T.H (2010). Knowledge and knowers in online learning:

- Investigating the effects of online flexible learning on student sojourners. (Doctoral Dissertation). University of Wollongong, NSW, Australia. <http://ro.uow.edu.au/theses/3099>
- Christenson, S. L; & Sheridan, S. M (2001). *Schools and families: Creating essential connections for learning*. New York: Guilford Press. <https://doi.org/10.1002/pits.10101>
- Colaizzi, P. F (1973). *Reflection and Research in Psychology: A Phenomenological Study of Learning*. Dubuque, Iowa, Kendall/Hunt Pub. Co. (1973)
- Cui, S; Zhang, C; Wang, S; Zhang, X; Wang, L; Zhang, L; Yuan, Q; Huang, C; Cheng, F; Zhang, K; & Zhou, X (2021). Experiences and Attitudes of Elementary School Students and Their Parents Towards Online Learning in China During the COVID-19 Pandemic: Questionnaire Study. *Journal of medical Internet research*, 23(5), e24496. <https://doi.org/10.2196/24496>
- Dong, C; Cao, S; & Li, H (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and Youth Services Review*, 118, 1–9. <https://dx.doi.org/10.1016%2Fj.childyouth.2020.105440>
- Dung, D. T. H (2020). "The Advantages and Disadvantages of Virtual Learning. *IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)*, 10(3), 45-48. DOI: 10.9790/7388-1003054548
- Fan, X; & Chen, M (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis *Educational Psychology Review*, 13(1), 1–22. <https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>
- Feng, L; & Cavanaugh, C (2011). Success in online high school biology: Factors influencing student academic performance. *The Quarterly Review of Distance Education*, 12(1), 37-54. <https://doi.org/10.1080/02680513.2012.678613>
- Fontenelle-Tereshchuk, D (2021). "Homeschooling" and the COVID-19 crisis: The insights of parents on curriculum and remote learning. Interchange. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s10780-020-09413-1>
- Garbe, A; Ogurlu, U; Logan, N; & Cook, P (2020). COVID-19 and Remote Learning: Experiences of Parents with Children during the Pandemic. *American Journal of Qualitative Research*, 4(3),45-65. <https://doi.org/10.29333/ajqr/8471>
- Greer, M; & Pierce, C (2020). 5 Stepping Stones to Connect the Parent to the Classroom During Non-Traditional Instruction. In *Proceedings of EdMedia + Innovate Learning* (pp. 37-41). Online, The Netherlands: Association for the Advancement of Computing in Education

- (ACE). <https://www.learntechlib.org/primary/p/217281/>.
- Harpaz, G; & Grinshtain, Y (2020). Parent–teacher relations, parental self-efficacy, and parents’ help-seeking from teachers about children’s learning and socio-emotional problems. *Education and Urban Society*, 52(9), 1397–1416. <https://doi.org/10.1177%2F0013124520915597>
- Hasler Waters, L; & Leong, P (2014). Who is teaching? New roles for teachers and parents in cyber charter schools. *Journal of Technology and Teacher Education*, 22(1), 33-56. <https://www.learntechlib.org/primary/p/112373/>.
- Hodges, C; Moore, S; Lockee, B; Trust, T; & Bond, A (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, 27, 1–12. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/>.
- Iivari, N; Sharma, S; & Ventä-Olkkonen, L (2020). Digital transformation of everyday life – How COVID-19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care? *International Journal of Information Management*, 55, 102183. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102183>
- Keaton, W; & Gilbert, A (2020). Successful online learning: What does learner interaction with peers, instructors and parents look like? *Journal of Online Learning Research*, 6(2), 129–154. <https://www.learntechlib.org/primary/p/215616/>
- Khurana, C (2016). Exploring the role of multimedia in enhancing social presence in an asynchronous online course. (Doctoral Dissertation). The State University of New Jersey, Rutgers, U.S. <https://doi.org/doi:10.7282/T3N018Q3>
- Kong, S. C (2008). A curriculum framework for implementing information technology in school education to foster information literacy. *Computers & education*, 51(1), 129-141. <http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2007.04.005>
- Koskela, T; Pihlainen, K; Piispa-Hakala, S; Vornanen, R; & Hämäläinen, J (2020). Parents’ Views on Family Resiliency in Sustainable Remote Schooling during the COVID-19 Outbreak in Finland. *Sustainability*, 12(21),8844. <https://doi.org/10.3390/su12218844>
- Lau, E. Y. H; & Lee, K (2021). Parents’ Views on Young Children’s Distance Learning and Screen Time During COVID-19 Class Suspension in Hong Kong, *Early Education and Development*, 32:6, 863-880. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1843925>
- Lee, M; & Figueroa, R (2012). Internal and external indicators of virtual learning success a guide to success in k-12 virtual learning. *Distance Learning*, 9(1), 21-28.

<https://www.researchgate.net/publication/283770424>

- Liu, F; Black, E; Algina, J; Cavanaugh, C; & Dawson, K (2010). The validation of one parental involvement measurement in virtual schooling. *Journal of Interactive Online Learning*, 9(2), 105–132. <https://www.learntechlib.org/p/109414/>
- Moore, J. L; Dickson-Deane, C; & Galyen, K (2011). E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *The Internet and Higher Education*, 14(2), 129–135. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2010.10.001>
- Murphy, E; & Rodriguez-Manzanares, M. A (2009). Teachers' perspectives on motivation in high school distance education. *Journal of Distance Education*, 23(3), 1-24. <https://www.learntechlib.org/p/105546/>
- Osguthorpe, R. T; & Graham, C. R (2003). Blended Learning Environments: Definitions and Directions. *The Quarterly Review of Distance Education*, 4, 227-233. <https://www.learntechlib.org/p/97576/>
- Panaoura, R (2020). Parental involvement in children's mathematics learning before and during the period of the COVID-19. *Social Education Research*, 2(1), 65–74. <https://doi.org/10.37256/ser.212021547>
- Puccioni, J (2015). Parents' conceptions of school readiness, transition practices, and children's academic achievement trajectories. *The Journal of Educational Research*, 108(2), 130–147. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1080/00220671.2013.850399>
- Quiroz, J. S (2008). Teachers' interactions in a virtual learning environment: A comprehensive approach. *Interactive Educational Multimedia*, 16: 66- 86. <http://www.ub.edu/multimedia/iem>
- Selwyn, N; Banaji, S; Hadjithoma-Garstka, C; & Clark, W (2011). Providing a platform for parents? Exploring the nature of parental engagement with school learning platforms. *Journal of Computer Assisted Learning*, 27(4), 314-323. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2729.2011.00428.x>
- Simons, J; Leverett, S; & Beaumont, K (2020). Success of distance learning graduates and the role of intrinsic motivation. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 35(3), 277–293. <https://doi.org/10.1080/02680513.2019.1696183>
- The World Bank (2020). How countries are using edtech (including online learning, radio, television, texting) to support access to remote learning during the COVID-19 pandemic. <https://www.worldbank.org/en/topic/edutech/brief/>.
- Turney, K; & Kao, G (2009). Barriers to school involvement: Are immigrant parents disadvantaged? *The Journal of Educational Research*, 102(4), 257-271. <https://doi.org/10.3200/JOER.102.4.257-271>

- UNESCO (2020b). Global education monitoring (GEM) report. Paris. <https://en.unesco.org/gem-report/report/2020/inclusion>
- Viner, RM; Russell, SJ; Croker, H; Packer, J; Ward, J; Stansfield, C; Mytton, O; Bonell, C; & Booy, R (2020) School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: a rapid systematic review. *Lancet Child Adolesc Health*, 4, 397–404. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30095-X](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30095-X)
- World Health Organization (2020). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 -11 March 2020 [WWW Document]. *World Heal. Organ.* URL.

استناد به این مقاله: مرادیان، صلاح، امانی، احمد. (۱۴۰۱). بررسی تجربه زیسته والدین در آموزش و یادگیری از راه دور، در دوران همه‌گیری کرونا: دیدگاه‌ها، عملکردها و توانمندی‌های لازم، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۳(۵۲)، ۹۹-۱۳۰.

DOI: 10.22054/QCCPC.2022.67751.2942

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.